



บทที่ 1

บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสอนในสังคมยุคปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทิศทางที่เห็นว่า การให้การศึกษา จำเป็นจะต้องเตรียมคนไปพัฒนาอนาคต ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงต้องมีการกำหนดคุณภาพ สมรรถภาพ ให้สัมพันธ์และสอดคล้องกัน ด้วยเหตุผลที่ว่าวิวัฒนาการด้านต่างๆ ได้ดำเนินติดต่อกันไปตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งก่อให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา โดยมุ่งหวังที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดำเนินต่อไปในวิถีทางที่ดีขึ้น มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น วิจิตร ศรีสอาด (2528) ได้กล่าวถึงการพัฒนาว่า จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้า และความทันสมัย เช่นเดียวกับวิวัฒนาการด้านการศึกษาซึ่งมีความมุ่งหมายที่ว่าด้วยการปรับตัวของมนุษย์ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม โดยที่มนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เพื่อตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และมุ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นมนุษย์ ที่จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สมศักดิ์ ศัลยกำธร, บุญชัย ศักดิ์มณี และอัมพร สุขเกษม (2527) ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นโดยสรุปร่วมกันว่า การพัฒนาการศึกษาหมายถึงการพัฒนาตัวระบบการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาต้นคว่ำสภาพที่เป็นอยู่ในระบบการศึกษา และหาช่องทางปรับปรุง แก้ไขให้มีประสิทธิภาพ ในขณะที่การพัฒนาการศึกษานั้นจำเป็นต้องพัฒนาทั้งระบบ ทั้งนี้เพราะการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ดังนั้น จึงเป็นบทบาท และภาระหน้าที่อันสำคัญประการหนึ่งของครูผู้สอน ในอันที่จะส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ตามที่ ไกรนุช ศิริพูน (2531) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนไว้ว่า ครูเป็นผู้พัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในสังคม ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนศิลปศึกษาก็เป็นกลุ่มวิชาหนึ่งที่จัดอยู่ในระบบการศึกษาที่มีส่วนเสริมสร้างและพัฒนามนุษยด้วย เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ครูผู้สอนศิลปศึกษาได้พยายามศึกษา ค้นคว้า ทดลองเพื่อพัฒนาการสอนในส่วนหนึ่งเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ แต่ก็ยังไม่กว้างขวางเท่าใดนัก ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการเรียนการสอน ตามความถนัด ตามสภาพการณ์ที่อำนวย และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ในสังคม

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนนั้นควรที่จะต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความต้องการใหม่ๆของผู้เรียน และความก้าวหน้าของวิชาการอยู่เสมอ ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดความพร้อมต่อสภาพบรรยากาศการเรียนการสอนตามอัธยาศัย และความจำเป็นที่ได้รับการเกื้อหนุนและส่งเสริม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้สอดคล้องกันกับกระแสของการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาการศึกษาดังกล่าวด้วย

ศิลปะมีบทบาทอันสำคัญต่อวิถีทางการดำเนินชีวิตมนุษย์ที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน และรวมถึงสังคมในอนาคต ซึ่งศิลปะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ในสังคมที่จะขาดเสียมิได้โดยที่ศิลปะจะเป็นส่วนของการสร้างสรรค์ความมีชีวิตชีวา ส่งเสริมคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นสัญลักษณ์แห่งร่องรอยของอารยธรรม และวัฒนธรรมที่เป็นเครื่องแสดงให้นานาประเทศในโลกได้ประจักษ์ เพื่อเป็นการตัดสินความมีอารยธรรมของประเทศ ซึ่งมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะให้กับคนในสังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อการอนุรักษ์สร้างสรรค์ และสืบทอดเจตนารมณ์ทางค่านิยม รวมถึงวัฒนธรรมทางศิลปะมิให้สูญหายไปจากสังคมซึ่งนักวิชาการศึกษามีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องรับผิดชอบต่อการวางแผนในการจัดการศึกษา ที่คำนึงถึงการปลูกฝังค่านิยมดังกล่าว ให้กลุ่มวิชาศิลปศึกษาได้รับการกำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีเป้าหมาย และมีความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งได้ให้การยอมรับว่าเป็นกลุ่มรายวิชาหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ โดยมีครูศิลปศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และปลูกฝังรสนิยมอันสุนทรีย์ทางศิลปะ

การศึกษาโดยทั่วๆ ไปจะมีเป้าหมายของการศึกษา หรือความมุ่งหมายทางการเรียน การสอนที่สำคัญคือ การที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ดำเนินไปในทิศทางที่ปรารถนา เช่นเดียวกับกับกลุ่มวิชาศิลปศึกษาที่มีความมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน โดยปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน (สุลักษณ์ ศรีบุรี, 2535) ทั้งนี้เพื่อให้บังเกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านความรู้ ทางด้านทักษะ และเจตคติ ซึ่งมุ่งพัฒนาทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และทางด้านร่างกาย ดังนั้นจึงเป็นบทบาทของครูศิลปศึกษาที่เป็นองค์ประกอบอันสำคัญ ในการ เสริมสร้างพัฒนาการและคุณภาพของมนุษย์ ตามที่ ทวี เกษมศรี (2518) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่เป็นส่วนสำคัญในการที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ก็คือ ครู ซึ่งครูจะเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ และเป็นตัวจักรที่จะเกื้อหนุนให้การศึกษาบรรลุเป้าหมาย

ถึงแม้ว่าการสอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจากอดีตที่ผ่านมาจนกระทั่งปัจจุบันยังคง มีปัญหาที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขตลอดมา ทั้งนี้อาจจะเป็นผลกระทบจากภาระกิจหน้าที่ของ ครูผู้สอนที่จะต้องปฏิบัติการสอนหลายวิชา รวมถึงหน้าที่พิเศษต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือไป จากการปฏิบัติการสอน ซึ่งเป็นจุดหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนบกพร่อง ขาดการเอาใจใส่กับการวางแผนการสอนที่ดีไป จึงส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการสอดแทรกทัศนคติ ความซาบซึ้งทางศิลปะ และการปลูกฝังคุณค่าที่ค้ำจุนทางสุนทรียศาสตร์ ซึ่งเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขปรับปรุงได้ ถ้าครูผู้สอนได้รับการกระตุ้นเสริมสร้างกำลังใจ และการมองเห็นความสำคัญจากการบริหารงานขององค์กร อีกทั้งครูศิลปศึกษาจำเป็นจะต้องทบทวน และตระหนักถึงภาระกิจหลัก ที่สำคัญนี้ ดังเช่น ชลอ พงษ์สามารถ (2526) ได้กล่าวถึงการสอนศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า นักเรียนระดับมัศึกษานั้นเป็นระยะที่อยู่ในวัยรุ่น การเตรียมแผนการสอน การจัดการสอน การแสดงสื่อการสอนต้องเตรียมไว้ล่วงหน้า ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ทางด้านศิลปะเป็นอย่างดี ต้องเป็นผู้รอบรู้ต่อเหตุการณ์ และค้นหาความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ระยะเวลาที่ผ่านมาในอดีตนั้น จิตร บัวบุศย์ (2524) ได้กล่าวถึงการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษาไว้ว่า การเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในขอบเขตที่แคบมากผู้เรียนไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ว่าศิลปะคืออะไร มีคุณค่าต่อชีวิตอย่างไร การสอนแต่เดิมนั้นเน้นในเรื่องทักษะฝีมือ และการลอกเลียนแบบ เนื่องจากครูผู้สอนมิได้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ไม่เข้าใจ

ปรัชญาการศึกษาเท่าที่ควรจะเป็น จึงเป็นสาเหตุของปัญหาที่ได้นำมาพิจารณาปรับปรุงการสอน ในลักษณะยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่เน้นการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออก ตามความสามารถ มีอิสระในการทำงาน สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ และ ประสบความสำเร็จในการสร้างสรรค์ ด้วยสาเหตุดังกล่าว ครูผู้สอนศิลปศึกษาจำเป็นจะต้อง ปรับปรุงการสอน หาประสบการณ์และทักษะในการสอนศิลปะแนวใหม่อยู่เสมอ

การเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่ง ก็เป็นรายวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาศิลปะ ที่ได้จัด ให้มีการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีลักษณะทั้งส่วนที่เป็นทฤษฎี โดยมีความ เกี่ยวข้องกับการนำเสนอความคิดในรูปแบบของการประดับตกแต่ง ความสวยงามของอาคาร สถานที่ รวมถึงสวนและบริเวณที่อยู่รอบๆ อาคาร เป็นวิชาที่สามารถเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและ ความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน นอกเหนือไปจากความรู้ ความสามารถที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ใน การประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่สภาพการเรียนการสอน วิชาศิลปะ การตกแต่งโดยทั่วไปนั้น จากการที่ได้สังเกตและสอบถามพบว่า การเรียนการสอนที่ปฏิบัติกัน อยู่ตามปกตินั้น ผู้เรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาความสามารถในอันที่จะเผชิญปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อมของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันเท่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งการนำเสนอของผู้สอนยังมี ได้สร้างบรรยากาศที่ต้องการให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากคิด อยากทำ ซึ่งจะเป็นแนวทาง ที่นำไปสู่การค้นพบปัญหาที่ชัดเจน

การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งตามปกตินี้ ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดแผน การสอน จัดสรรกิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติจากหลักการ ทฤษฎี ความรู้ความ คิดและประสบการณ์ที่ได้รับจากการสั่งสมมาจากสถาบันที่ได้ศึกษามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ การสอน จึงเป็นปัญหาหนึ่งที่ก่อให้เกิดความหลากหลายในรูปแบบการสอน และวิธีการสอน ที่จะ สามารถนำมากำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ ซึ่งการที่จะกำหนดการสอนโดยเจาะจงวิธี การหนึ่ง วิธีการใดเป็นเกณฑ์ตายตัวนั้นย่อมจะทำได้ไม่ในแง่ปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้สอนแต่ละ บุคคลนั้นจะมีลีลาการสอนศิลปะการตกแต่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง การถูกกำหนดให้สอน ตามแนวทางใด แนวทางหนึ่งนั้นย่อมไม่อยู่ในวิสัยที่พึงจะกระทำได้ (บรรจง จันทรสฯ, 2524)

ปัญหาของการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งนั้น เป็นปัญหาต่อเนื่องที่มีที่มาจากแนวคิดทางการสอนในอดีต ซึ่งมีความเชื่อแต่เดิมว่า การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้ และการเรียน คือ การรับรู้ ความเชื่อดังกล่าวจึงส่งผลต่อสภาพการเรียน การสอน ที่ปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไป ลักษณะการสอนจึงนิยมใช้วิธีการสอนแบบบรรยายสำหรับการสอนภาคทฤษฎี แล้วจึงสรุปเป็นหลักเกณฑ์ ทั้งนี้ก็เพื่อนำความรู้ที่สรุปนั้นไปใช้ในการสอบ ส่วนการสอนในภาคปฏิบัติจะมอบหมายงานให้ปฏิบัติตาม และจะเน้นทักษะด้านฝีมือมากกว่าจะเน้นในการแสดงออก ทางด้านความคิด ด้านการสร้างสรรค์ และกระบวนการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะไม่ได้รับการฝึกทักษะ ในการคิด ทักษะการแก้ปัญหาอย่างครบถ้วน ตามที่ อารี สุทธิพันธ์ (2515) ได้กล่าวว่า การดำเนินการสอนที่ผู้เรียนคอยรับความรู้จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ผู้สอนมิได้ช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีได้ปลูกฝังนิสัยให้เป็นผู้ใฝ่รู้ในการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อย่างมีระบบ และวิธีการตามลำดับของกระบวนการหาข้อความรู้ อีกทั้งการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ผู้เรียนควรเป็นผู้กระทำ ได้คิด ได้แก้ปัญหา จนกระทั่งสรุปเป็นข้อความรู้ด้วยตัวของนักเรียนเอง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาที่เกี่ยวกับตำราที่ว่าด้วย ทฤษฎีการเรียนการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังมีอยู่ในวงจำกัด ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร ผู้สอนจึงนิยมการสอนที่มุ่งเน้นทักษะการปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ถึงแม้ว่าจะก่อให้เกิดผลดีในแง่ที่เป็นความถนัด และความชำนาญเฉพาะก็ตาม สิ่งที่ผู้เรียนได้รับจึงเป็นเพียงความสามารถทางด้านฝีมือมากกว่า การแสดงออกทางด้านความคิด การสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา ซึ่งยังไม่เพียงพอ และครบถ้วนตามธรรมชาติของลักษณะเนื้อหาวิชาศิลปะการตกแต่ง ตามที่ สันติ คุณประเสริฐ (2534) ได้กล่าวว่า ธรรมชาติของลักษณะรายวิชาศิลปะการตกแต่งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ควรจะเน้นให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา การวางแผนออกแบบอย่างเป็นขั้นตอนก่อนที่จะนำไปปฏิบัติจริง เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหานั้นๆ ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้แนะนำเท่านั้น

จากความสำคัญ และสภาพปัญหาของการเรียนการสอนดังที่กล่าวมา ได้ก่อให้เกิดความคิดในการที่จะสอนวิชาศิลปะการตกแต่ง ให้สอดคล้องกับแนวความคิดใหม่ที่มีความคิดเห็นว่า

การสอน คือ การจัดสิ่งแวดล้อม อ่านความสะอาดให้กับผู้เรียน ส่วนการเรียน คือ การพัฒนาให้เกิดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ให้สมบูรณ์ในด้านการคิด การแก้ปัญหา และการปฏิบัติ อีกทั้งเป็นการสนองตอบแนวคิดในการจัดการศึกษาที่ตระหนักถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคม ถึงกับได้มีการกำหนดแนวทางการศึกษาที่จำเป็นต้องเตรียมคนไปพัฒนาอนาคต โดยได้กำหนดคุณภาพ สมรรถภาพให้มีความสอดคล้องมาเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการให้การศึกษา ซึ่งจะมุ่งพัฒนาลักษณะนิสัยที่จำเป็นถึงองค์ประกอบทางด้านความคิด ความรู้สึก และการลงมือปฏิบัติ ในการให้ศึกษานั้นได้ถูกกำหนด มาเป็นกระบวนการ ทั้งนี้ก็เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ปฏิบัติจนเป็นนิสัยในการทำงานที่เป็นระบบ เรียกว่า ทักษะกระบวนการ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533) ซึ่งได้นำเสนอไว้เป็นวิถีทางให้ผู้สอนสามารถนำลำดับขั้นตอนของทักษะกระบวนการไปประยุกต์ใช้ ในการปฏิบัติการสอน อีกทั้งเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาต่างๆ รวมถึงกลุ่มวิชาศิลปะ ในอันที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีเครื่องมือสำหรับนำไปพัฒนาชีวิต และสังคมในอนาคต

ดังนั้น ความพยายามที่จะมุ่งเสริมสร้างคุณภาพการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีแนวคิดเรื่องระบบมาเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีหลักการว่า การสอนเป็นการจัดองค์ประกอบต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการเรียนตามจุดมุ่งหมาย รวมถึงการศึกษารูปแบบของการสอนที่เป็นระบบของ บานาซีย์, สังก อุทรานันท์, คิค และคาเรย์ มาเป็นหลัก ในการพิจารณาการจัดองค์ประกอบการสอน อันได้แก่ ผู้เรียน จุดมุ่งหมาย การดำเนินการสอน และการประเมินผล ให้เป็นระบบที่สอดคล้องและสัมพันธ์กัน ประกอบกับการสอนด้วยทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน คือ

1. การตระหนักในปัญหา และความจำเป็น
2. การคิดวิเคราะห์ วิจัย
3. การสร้างทางเลือกหลากหลาย
4. การประเมิน และเลือกทางเลือก
5. การกำหนด และลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
6. การลงมือปฏิบัติอย่างชื่นชม

7. การประเมินระหว่างปฏิบัติ
8. การปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
9. การประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

ทั้งนี้ โดยได้นำมาเป็นวิถีทางในการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณสมบัติประจำตัวผู้เรียน ในด้านการคิดเป็น การแก้ปัญหาเป็น และการปฏิบัติเป็น

การสอนวิชาศิลปะการตกแต่งที่เรียนจากการสอนแบบปกติทั่วไปนั้น มุ่งเน้นทักษะการปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของการเรียนได้ครบถ้วนตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่ต้องการพัฒนาคุณสมบัติประจำตัวผู้เรียนในด้านการคิด การแก้ปัญหา และการปฏิบัติ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เน้นทักษะกระบวนการ

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เน้นทักษะกระบวนการ
2. เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งที่เน้นทักษะกระบวนการ กับการสอนแบบปกติทั่วไป

#### สมมุติฐานของการวิจัย

กระบวนการจัดการเรียนการสอน ทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาศิลปะการตกแต่งของกลุ่มทดลองที่เรียนจากการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการสูงกว่า กลุ่มควบคุมที่เรียนจากการสอนแบบปกติทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เน้นทักษะกระบวนการ ซึ่งมีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้เรียนวิชา ศ0126 ศิลปะการตกแต่ง 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535

2. ตัวแปร ตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

2.1 ตัวแปรต้น (Treatment Variable) ได้แก่

2.1.1 การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ

2.1.2 การสอนแบบปกติทั่วไป

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ คะแนนผลสัมฤทธิ์ ใน การเรียนวิชาศิลปะการตกแต่ง

2.3 ตัวแปรควบคุม (Control Variable) ได้แก่

2.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะการตกแต่ง ควบคุมโดยให้ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) เพื่อให้มีความเท่าเทียมกัน

2.3.2 กิจกรรมที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ควบคุมโดยใช้กิจกรรมเดียวกัน

2.3.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ควบคุมโดยใช้ระยะเวลาเท่ากัน ช่วงระยะเวลาที่เหมือนกัน

2.3.4 ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่จะดำเนินการทดลอง ควบคุมโดยผู้สอนคนเดียวกัน

2.3.5 บรรยากาศในการดำเนินการทดลอง ควบคุมโดยการสร้างบรรยากาศให้เหมือนกัน

2.3.6 สภาพห้องเรียน ควบคุมโดยการจัดห้องเรียนให้มีสภาพที่เหมือนกัน



2.4 ตัวแปรแทรกซ้อน (Confounding Variable) ได้แก่ เพศ อายุ ประวัติส่วนตัว พื้นฐานทางครอบครัวฐานะทางการเงิน ความรู้สึกทางด้านอารมณ์ ความวิตกกังวลในการทดสอบ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการทดลองแต่อาจจะส่งผลต่อตัวแปรตามได้ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็นคู่ๆ แล้วสุ่มจากจำนวนคู่ทั้งหมด เพื่อให้คุณลักษณะที่จะมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมีอยู่เท่าเทียมกัน

#### ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คนที่กำลังเรียนวิชาศิลปะการตกแต่ง 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนสหศึกษาที่มีขนาดใหญ่พิเศษ สภาพของการจัดการเรียนการสอนมีความคล้ายคลึงกับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยทั่วไป นักเรียนย่อมทราบถึงสภาพ และมีความคุ้นเคยกับการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่ง ดังนั้นจึงสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรได้เป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง

2. การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ทดลองสอนในวิชาศิลปะการตกแต่ง 2 ภาคเรียนที่ 2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 บทเรียน ส่วนในการทดลองสอนนั้น ผู้วิจัยนำมาทดลองสอน 1 บทเรียน โดยใช้เวลาในการทดลองสอนทั้งหมด 8 คาบ

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ในการทดลอง มีความเชื่อถือว่า เป็นตัวแทนของกิจกรรมการเรียนการสอนอื่นๆ ในวิชาศิลปะการตกแต่ง 1, 2, 3, และ 4. ทั้งนี้เพราะได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

#### คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. กระบวนการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดองค์ประกอบการสอน 4 ด้าน คือ ผู้เรียน จุดมุ่งหมาย การดำเนินการสอน การประเมินผล โดยใช้หลักการในการดำเนินการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ตระหนักในปัญหา และความจำเป็น

- 1.2 การคิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ
- 1.3 การสร้างทางเลือกหลากหลาย
- 1.4 การประเมิน และเลือกทางเลือก
- 1.5 การกำหนด และลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
- 1.6 การลงมือปฏิบัติอย่างชื่นชม
- 1.7 การประเมินระหว่างปฏิบัติ
- 1.8 การปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- 1.9 การประเมินผลรวม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

โดยได้นำมาเป็นวิธีทางในการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และการดำเนินการ กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณสมบัติประจำตัวผู้เรียน ในด้านการคิดเป็น การแก้ปัญหาเป็น และการปฏิบัติเป็น

2. วิชาศิลปะการตกแต่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง รายวิชาในกลุ่ม วิชาศิลปะ ที่จัดให้มีการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษา ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 4 รายวิชา คือ

วิชา ศ0125 ศิลปะการตกแต่ง 1	สำหรับภาคต้น	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
วิชา ศ0126 ศิลปะการตกแต่ง 2	สำหรับภาคปลาย	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
วิชา ศ0127 ศิลปะการตกแต่ง 3	สำหรับภาคต้น	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
วิชา ศ0128 ศิลปะการตกแต่ง 4	สำหรับภาคปลาย	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

#### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ สำหรับวิชาศิลปะ การตกแต่งที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้สอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน โรงเรียนอื่นๆ ได้

2. เป็นแนวทางสำหรับครูศิลปศึกษา ที่จะนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ทักษะกระบวนการ ไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นๆ ในสาขาวิชาศิลปศึกษา